

**Katta va tayyorlov guruhlarda nutq, savodxonlik va badiiy
adabiyot mashg'ulotlarida xalq og'zaki ijodining kichik
janrlaridan foydalanish yo'llari**

O'zbekiston-Finlandiya pedagogika instituti

Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (maktabgacha ta'lim)

mutaxassisligi magistranti

Abdusaitova Maftuna

Kirish

Kichik va o'rta yoshdagi bolalarning nutqiy rivojlanishi, savodxonlik ko'nikmalari va badiiy adabiyotga qiziqishini oshirishda xalq og'zaki ijodining kichik janrlari muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqolada katta va tayyorlov guruhlarida xalq og'zaki ijodining kichik janrlaridan qanday qilib samarali foydalanish mumkinligi ko'rib chiqiladi.

Xalq Og'zaki Ijodi: Ta'rifi va Kichik Janrlar

Xalq og'zaki ijodi — bu xalqning madaniy merosi, qadimdan kelayotgan hikoyalar, qiziqarli afsonalar, maqollar va o'yinlar. Xalq og'zaki ijodining kichik janrlari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. **Topishmoqlar:** Bolalar uchun qiziqarli va fikrlashga undaydigan kichik vazifalar.
2. **Maqollar:** Hayotiy saboqlarni ifodalovchi qisqa va mazmunli iboralar.
3. **Hikoyalar:** Qiziqarli va ma'rifiy hikoyalar, ko'pincha ahloqiy saboqni o'z ichiga oladi.
4. **Sharklar:** Qiziqarli va g'ayrioddiy vaziyatlarni ifodalovchi ijodiy qissa yoki latifa.

Nutqni rivojlantirishda foydalanish

1. **Topishmoqlar orqali:** Katta va tayyorlov guruhlarda topishmoqlarni ishlatish bolalarning analitik fikrlashini rivojlantiradi. Bolalar topishmoqlarni yechishda mantiqiy fikrlash va tilni rivojlantiradilar.

Amaliyot: Har bir mashg'ulotda bir yoki bir necha topishmoqni taklif qilish. Bolalar o'z navbatida topishmoqlarni aytishadi va javoblarini baham ko'rishadi.

2. **Maqollarni o'rgatish:** Maqollar bolalarga hayotiy tajriba va saboqlarni o'rgatishda yordam beradi. Ular bolalarda til boyligini oshiradi va ularga muhim ahloqiy qadriyatlarni yetkazadi.

Amaliyot: Har bir darsda bir maqolni o'rganish va bolalar bilan muhokama qilish. Bolalar maqolni misollar bilan ko'rsatib berishlari kerak.

3. **Hikoyalar orqali nutqni rivojlantirish:** Xalq hikoyalari bolalarning tasavvurini oshiradi, ularni ijodiy fikrlashga undaydi va hayotiy saboqlarni yetkazadi.

Amaliyot: Muallim har safar yangi hikoya aytadi va bolalarga hikoyadan keyin savollar berib, hikoyaning asosiy g'oyasini tushuntirishga yordam beradi.

Savodxonlikni rivojlantirishda foydalanish

1. **O'qish va qiziqarli dialoglar:** Xalq og'zaki ijodidan foydalanib, bolalarga hikoyalar o'qish va ularni muhokama qilish orqali savodxonlik ko'nikmalarini rivojlantirish.

Amaliyot: Bolalar hikoyalarni o'qib, ularga savollar berish va ularning tushunishini tekshirish.

2. **Ijodiy yozuv:** Bolalarni maqollar, topishmoqlar yoki hikoyalarga asoslangan qisqa hikoyalar yozishga undash. Bu, ularga yozma savodxonlik ko'nikmalarini rivojlantirishda yordam beradi.

Amaliyot: Har bir bola o'z yozgan hikoyasini o'qiydi va sinfdoshlariga namoyish etadi.

Badiiy adabiyot mashg'ulotlarida xalq og'zaki ijodidan foydalanish

Badiiy adabiyot mashg'ulotlarida xalq og'zaki ijodining kichik janrlaridan foydalanish bolalar tasavvurini kengaytiradi va ijodiy fikrlashga undaydi.

1. **Badiiy hikoyalar va afsonalar:** Bolalarga badiiy hikoyalar va afsonalar orqali milliy qadriyatlar va madaniyat haqida ma'lumot berish.

Amaliyot: Muallim badiiy hikoyalarni aytadi va bolalar ularni rasmga chizish yoki drammatizatsiya qilish orqali qiziqarli tarzda ifodalaydilar.

2. **Ijodiy o'yinlar:** Xalq og'zaki ijodidan kelib chiqib, ijodiy o'yinlar tashkil etish. Bu bolalarga o'z hissiyotlarini va tasavvurlarini ifodalash imkoniyatini beradi.

Amaliyot: Bolalar guruhlariga bo'lingan holda, berilgan mavzuda o'z hikoyalarini yozadilar va sahnalashtiradilar.

Xulosa

Katta va tayyorlov guruhlarda nutq, savodxonlik va badiiy adabiyot mashg'ulotlarida xalq og'zaki ijodining kichik janrlaridan foydalanish, bolalarning nutq rivojlanishi, savodxonlik ko'nikmalari va ijodiy fikrlashini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Ushbu usullar bolalarning qiziqishini oshiradi va ularga yangi bilimlarni o'rganishga yordam beradi.

Adabiyotlar

1. Khamidova, M. (2021). *Xalq og'zaki ijodi va uning tarbiyadagi o'rni*. Tashkent: O'zbekiston davlat pedagogika universiteti.
2. Iskandarov, O. (2020). *Bolalar savodxonligini rivojlantirish usullari*. Tashkent: Fan va texnologiya.
3. Abdullaeva, D. (2022). *Xalq hikoyalari va badiiy adabiyot*. Tashkent: O'zbekiston fanlar akademiyasi.
4. Xolmatova, S. (2023). *Og'zaki ijod va bolalar ta'limi*. Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Ta'lim vazirligi.
5. Ahmadova, R. (2019). *Bolalar uchun nutq va savodxonlik: amaliy qo'llanma*. Tashkent: O'zbekiston pedagogika jamiyati.